Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR IX.

Entered as second-class matter January 23, 1915, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK 4. DECEMBRA (DECEMBER) 1916.

ŠTEV.—NUMBER 157.

RUSI ZADRŽALI PADEC BUKAREŠTA.

RUMUNCI DOBILI POMOČ IN REOKUPIRALI DVA MESTA JUŽNO OD BUKAREŠTA.

Berlin poroča o nadaljnih uspehih. — 6000 Rumuncev ujetih.—Bitka v Atenah; 200 mrtvih.—Grški kralj se je udal in zavezniki so popustili na zahtevah.—Velik francoski, transportni parnik potopljen.

VLADNA KRIZA V ANGLIJI.

ZADNJE VESTI.

Petrograd, 3. dec. — Vsi protinapadi sovražnika v Karpatih so bili odbiti. V dolinama Trotus in Sulty se nadaljuje naša ofenziva. Okupirali smo Asaul in Sulty in ujeli čez 800 mož. Rumunske operacije južno od Bukarešta se razvijajo uspešno s pomočjo ruskih čet, ki so prišle pravočasno. Nemci in Bolgari so se umaknili. Dobili smo ujetnike in do zdaj smo našteli 26 uplenjenih topov.

Berlin, 3. dec. — Rusko-rumunska ofenziva v Karpatih in v istočni Transilvaniji traja še peti dan,, ali do danes so se izjalovili vsi napadi. Včeraj je bilo zopet ujetih več sto Rusov. Od Kampolunga in Pitešta prodirajo nemške in avstro-ogrske čete po izdelanem načrtu. Reko Argeču smo prekoračili na več krajih. Ruski napadi na naše desno krilo ob Donavi so bili odbiti in položaj je bil včeraj neispremenjen. Ujeli smo nadaljnih 2860 mož.

London, 3. dec. — Poluradno javljajo iz Bukarešta, da se bodo ruske in rumunske čete umaknile iz glavnega mesta, ker je izgubilo značaj trdnjave.

Berlin, 3. dec. — (Brezžično). Admiraliteta danes naznanja: Nemška submarinka je 27. nov. potopila blizo Malte francoski transportni parnik Karnak, ki je bil na potu v Solun natlačen z vojaštvom.

Atene čez London, 3. dec. — General Korakas, vodja Venizelosovega rekrutnega biroja, je bil aretiran, čim so zavezniške čete ostavile Atene in Pirej. M. Boulajanis, urednik Venizelosovega lista "Astyr", je bil tudi aretiran. Oba sta obtožena, da sta vodila civiliste v boj proti kralju. Aretirali so še več drugih pristašev Venizelosa.

RUSI ZADRŽALI PADEC BUKAREŠTA.

London, 3. dec. — Poročila o treh ruskih zmagah — o dveh poročajo uradno — so navdala zaveznike z upanjem, da je Bukarešt rešen saj začasno, čeprav je položaj Rumunjcev še zmiraj zelo resen.

Ruski vojni urad je sinoči naznanil, da so rusko-rumunske čete reokupirale zapadni del velikega mosta čez Donavo pri Černovodi; drugič, da so Rusi in Rumunci reokupirali Komano in Gostinari 16 milj južno od Bukarešta in čete maršala Mackensena so bile vržene nazaj. Reuterjeva vest iz Petrograda se pa glasi, da so Rusi forsirali prelaz Rodno v Karpatih in prišli v Kirlibabo.

Kljub tem poročilom se je pa bati, da je padec Bukarešta neizogiben, dasiravno se morda zadrži za nekaj dni. Nemški vojni urad poroča, da je bilo do včeraj ujetih okrog 6000 Rumuncev in plen orožja in materijala je zelo narasel. Berlin molči o izgubi dveh mest južno od Bukarešta, pač pa pravi, da je Mackensen dosegel reko Arges, ki je sedem milj proč od glavnega mesta in samo dve milji in pol od zunanjih bukareških utrdb. Iz tega je soditi, da je Mackensen prekoračil Donavo pri Turtukaju, od koder je najbližja pot do Bukarešta.

Poročila iz Petrograda o ruskih zmagah v Karpatih so v ostrem konfliktu z Berlinom in Dunajem, kjer neprenehoma trdijo, da so se ruski napadi ponesrečili z velikimi izgubami; Berlin celo javlja, da je bilo na enem mestu ujetih 1000 Rusov.

Uradno poročilo iz Petrograda se glasi: Bitke v gozdnih Karpatih za posest višin istočno od Kirlibabe se nadaljujejo. V dolinah Trotus, Usul in Čebonlah se nadaljujejo ljuti boji. Sovražnik je izvršil protinapade na naše čete, ki so okupirale celi greben hribov v tem okolišu; v dolini Buzeu prodirajo Rumunci uspešno proti severu. Ob reki Argeču med Piteštom in Bukareštom nadaljuje sovražnik s silovitimi napadi in rumunske čete severno od reke so se umaknile nekoliko; južno od reke so bili odbiti vsi napadi. Zapadno od Bukarešta so neprestani sovražni napadi prisilili Rumunce, da so odstopili nekaj ozemlja v smeri proti Argeču. Južno od Bukarešta so bili odbiti vsi sovražni napadi in nemško-bolgarske čete so bile vržene iz Komane in Gostinari. V Dobrudži so naše čete osvojile zapadni del mosta pri Černavodi in v okolišu Klakiosiatiskoi smo prisilili sovražnika, da se je umaknil iz več hribov proti jugu.

Iz Bukarešta so včeraj poročali sledeče: V dolini Dambovica so se umaknile naše čete proti jugu. Ljuta bitka ob rekama Glavaciog in Niaslov se nadaljuje.

Berlin, 3. dec. — (Brezžično). V gigantni bitki na valaški ravnini severnozapadno od Bukarešta so bile zdrobljene rumunske črte in avstro-nemške čete so prodrle do reke Argeču.

Sinočnje uradno poročilo se glasi: V gozdnih Karpatih in južno ob transilvanski meji se nadaljujejo rusko-rumunski napadi, ki so posebno hudi pri Babaludovi istočno od Dornavatre in v dolinama Trotus in Oitus. Napadi so bili odbiti in sovražnik je imel velike izgube; nemške čete so na enem mestu ujele več kot 1000 Rusov. Število ujetnikov do 2. decembra znaša 6115 mož in 51 častnikov; uplenili smo pa 49 topov in 100 vozov municije. Spopadi v Valahiji se razvijajo v veliko bitko. Naša armada, ki je prodrla iz gorovja južnoiztočno od Kampolunga, napreduje na obeh straneh reke Dambovice, ko je bil zdrobljen odpor rumunskih čet v tistem okolišu. Naša podonavska armada je dospela do reke Argeču.

Sofija, 3. dec. — Vojni urad poroča: Naše čete so zaprle črto Komana - Braništari - Singuerni 12 milj južno od zunanjih bukareških utrdb. Odpor sovražne sile je bil zdrobljen in smo ujeli 200

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

Preobrat v severni Dakoti.

Farmarska zveza je dobila državno vlado v svoje roke.

V LEGISLATURO SEVERNE DAKOTE PRIHAJA NOVA KRI.

Fargo, N. D., 3. decembra. — S prvim januarjem prične zasedanje nove legislature in že zdaj [illegible]ujejo kapitalisti, kaj bo, če [posla]nci, izvoljeni na programu [far]marske zveze, res izvrše začrtani program.

[F]ynn, novi governer, precej od[lo]čen Škot, izjavlja, da ne popu[sti] od programa. Poslanci, ki so bili izvoljeni na programu farmarske zveze, prihajajo drug za drugim v javnost z izjavo, da ostanejo zvesti programu.

Program zahteva podržavljenje [jav]nih naprav. Zahteva tudi državno zavarovanje poljskega pridelka proti toči po lestvici $8 za [1]00 na leto. Zdaj plačujejo farmarji od $60 do $80 za isto vsoto.

Program obsega tudi popolnoma novo razdelitev zemljiščnega davka, da bodo zemljiščni špekulanti prisiljeni prodati svet ali ga obdelati.

Nadalje zahtevajo farmarji državne žitnice, mline za moko, državne posojilnice za farmarje itd. Širokovno organizirani delavci [po]dpirajo svoj program, ki ga izročijo poslancem, da vstopijo zanj v legislaturi.

Sufražetke bodo zahtevale od legislature volilno pravico za žene in znamenja kažejo, da bo razširjena volilna pravica tudi na že[ne].

Če poslanci izvrše program farmarske zveze, potem postane država Severna Dakota najnaprednejša država med državami v Uniji. Farmarska zveza bo imela po novem letu pod svojo kontrolo tri državne departmente: postavodajnega, eksekutivnega in pravnega. [Že] to dejstvo napolnjuje vse navadne [politi]jake s strahom, da vprašujejo, kaj bo po novem letu.

Well, svet se ne bo podrl, ampak Severna Dakota bo dobila nekaj naprednih duhu časa primernih zakonov, ki jih potrebuje kot vsaka država v Združenih državah.

[M]ESTO POSTANE LASTNIK RUDNIKA?

Scranton, Pa., 3. decembra. — [Ma]rk K. Edgar, tajnik skratonske borze, meni, da mora mesto [ku]povati svoj rudnik, iz katerega [bi] se prodaja prebivalcem premog za lastno ceno. On pravi, da [je] mogočno, če trgovci, ki prodajajo premog na drobno, trdijo, da [je] pomanjkanje premoga povzročilo v Scrantonu visoke cene za premog.

Edgar pravi: "V občini, ki producira na leto 4,000,000 do 5,000,000 ton premoga na leto, porabi [pa] pa le okoli 400,000 do 500,000, [ne] more primanjkovati premoga. [Ja]sno je, če trgovci, ki tržijo [s] premogom na drobno, s takimi [izgo]vori izgovori draže premog."

Edgar je na to pojasnil, da mesto ne more po sedanji poslovn. la[st]ovati rudnika, vendar pa lahko [o]perira svoj rudnik, če ga upravlja odbor borze ali kateri drugi [iz]bran odbor. Premog bi se lahko [pro]dajal po ceni produktivnih troškov.

V Scrantonu plačujejo zdaj premog po $5 do $5.50 tona, kar je [ško]ndal za mesto, ki leži sredi [pre]mogovnega polja.

VREME.

Chikaški vremenski biro napoveduje za torek jasno in gorko z [ju]žnimi vetrovi za Illinois, Indiana, spodnji in gornji Michigan, Missouri, Wisconsin in Ohio.

Temperatura zadnjih 24 ur v Chicagi in okolici: Najvišja 57, najnižja 42.

Dvojna mezda.

Kako železniške družbe ustvarjajo plemensko mržnjo med delavci.

ŽELEZNIŠKI USLUŽBENCI ZAMORSKEGA PLEMENA DOBIVAJO NIŽJO MEZDO.

New York, 3. decmebra. — Pred razsodiščem v zadevi osemurnega delavnika za ogibališčne čuvaje so izpovedale priče, da dobivajo ogibališčni čuvaji zamorske rase na kolodvorih v južnih državah do 6c manj na uro kot njih belopoltni tovariši. W. E. Wheelock, superintendent kolodvora Chicago, New Orleans in Texas Pacific železnice v Chattanoogi je to dejstvo odprto priznal.

"Ali ne opravljajo istega dela kot belopoltni čuvaji?" je vprašal S. E. Heberling, predsednik organizacije ogibališčnih čuvajev.

"Seveda, povedati moram, da zamorci na mojem kolodvoru, posebno preddelavec, izvrše vsako delo ravnotako kot belopoltni ljudje. Izvrše isto delo in ravnotako hitro," je odgovoril superintendent.

"Ali mislite, da je pravično, če železniške družbe tako zapostavljajo ljudi in od njih zahtevajo enako delo?' 'je vprašal Heberling.

"Seveda, če so ljudje pri volji delati za tako mezdo, potem je pravilno,' 'je odgovoril Wheelock.

"Kdo je določil to dvojno mezdo?"

"Mislim, da je bratovščina železniških zaviračev v pogodbi z našo družbo določila tako lestvico za ogibališčne čuvaje zamorske rase," je dejal Wheelock.

"Po tem hvalim Boga, da nismo v tej organizaciji," je segel v besedo James M. Connors, podpredsednik organizacije ogibališčnih čuvajev, ki je član razsodišča.

Po izjavi Wheelocka so plačani belopoltni ogibališčni čuvaji v Chattanoogi po tej lestvici podnevu: Predelavec 37 centov na uro, pomočniki 34 centov; ponoči preddelavec 39 centov, pomagači 36 centov. Temu nasprotno dobivajo zamorski pomagači le 27½ centov na uro, preddelavci 33 centov. Wheelock je tudi izpovedal, da so nekateri teh zamorskih uslužbencev v službi družbe že do trideset let.

Tako železniške družbe umetno vstvarjajo plemensko mržnjo med uslužbenci v svojo korist. Železniške družbe v Avstriji so izigravale narodnost proti narodnosti, dokler železničarji niso bili organizirani. V Ameriki se železniške družbe poslužujejo plemenskega sovraštva, da razdvojujejo železniške uslužbence.

Namen je povsod enak, sredstvo pa zelo nizkotno.

65 MILJONOV DOLARJEV ZA BARKE.

Washington, D. C., 3. decembra. Za velikimi kanoni pridejo zdaj na vrsto barke. Mornariški tajnik Daniels, je priznal kontrakte za več kot $65,000,000. Za štiri oklopnjače pojde $44,000,000. Dve večji potopljači bodeta stali $1,900,000. Zgrajenih bo tudi 27 obrežnih potopljač in vsaka bo stala od $694,000 do $698,000.

Račun, ki bo letošnjo zimo predložen za mornarico, bo znašal malenkost $400,000,000.

Oklopnjače bodo sesterske ladje oklopnjač "California" in Tennessee. Oborožene bodo s šestnajstpalčnim topovi in odrinile bodo po 32,000 ton vode. Torej bodo prave orjaške plavajoče trdnjave.

Večji potapljači bodeta nosili po 800 ton, podobni bodeta nemški potapljači "U 53."

Naši ameriški imperialisti so lahko zadovoljni s tem programom. Njih sanje se uresničujo kmalu, če se ljudstvo ne strezne in zahteva, da se vstavi blazno oboroževanje, ki mora prejalislej prinesti nesrečo Ameriki.

Villa je zopet tepen.

Carranzine čete so premagale Villo v šesturni bitki južno od Chihuahua City.

CARRANZA PREDLAGA VAŽNE REFORME.

Juarez, 3. dec. — Vojni minister Obregon v Mexico City poroča, da so čete generala Marguije potolkle Villo trideset milj južno od Chihuahua City in razpršile njegovo armado. Bitka je trajala šest ur. General Trevino se je združil s četami Marguije in boj za reokupacijo Chihuahua City se prične vsak trenotek. General Ozuna, ki vodi Carranzino armado severno od omenjenega mesta, se je približal predmestju. Villa je imel v bitki 2500 mož, toda izgubil je veliko število bojevnikov. Vladne čete so ujele mnogo Villinih pristašev, ki so bili na mestu ustreljeni, in vplenile tri strojne puške.

Juarez, 3. dec. — (Poznejše poročilo.) General Ozuna je reokupiral mesto Chihuahua v soboto večer in brzojavna zveza z Juarezom je zopet v redu. Čete Ville so pobegnile v gore.

Queretaro, Mehika, 3. dec. — Načelnik Carranza je včeraj v svojem govoru pred delegati ustavnega kongresa predložil mnoge reforme v temeljnih zakonih mehikanske republike. Dejal je, da se mora oživeti stara, liberalna ustava, ki je bila doslej prezirana, toda zavreči se mora iz nje vsa smet, ki je ovirala napredek in služila le v osebne koristi bivših mehiških vladarjev. Ljudstvo mora imeti individualno svobodo. Sodnikom je treba vzeti moč samolastnega obsojanja na smrt in mučenja obtožencev. Vsak obtoženec mora imeti pravico do zagovora in priziva. Velika posestva zemljizkih aristokratov se morajo razkosati v manjše parcele in dati ljudstvu na razpolago. Določiti se mora minimalna plača in minimalni delavnik za delavce. Ustava naj dovoli razporoko, da bo zakon eksistiral na temelju ljubezni in ne na denarnih interesih. Splošna volilna pravica za vse državljane izvzemši tistih, ki bi jo izrabljali proti vladi in ki se puntajo proti postavnim oblastem. Splošna izobrazba potom javnih šol. Parlamentarna vlada, pri kateri je predsednik le nekaka figura, ni dobra za špansko-ameriške narode. Predsednik mora imeti svoje pravice, katerih mu ne sme kratiti kongres, in kongres mora zopet imeti svoje neodvisne pravice brez navodil predsednika ali guvernerjev.

TEŽKA OBTOŽBA.

Dayton, O., 3. decembra. — Tukajšnji socialisti obtožujejo zvezo za povečanje Daytona, da izvablja delavce, ki nimajo centa v žepu, v mesto, da jih potem pošljejo v prisilno delavnico in vdinjajo privatnim kontraktorjem.

Državni zakon prepoveduje oddajati kaznence privatnim podjetnikom.

"The Miami Valley Socialist" piše: "Seveda Dayton tvori tudi del države. Ali Dayton ne tlakuje ulic. Delo izvršuje privatni podjetnik, ki ne plačuje take mezde, ki bi zadostovala za prehranitev.

Dva dolarja in petdeset centov na dan ne zadostuje za prehranitev. Če bi se človek lahko preživel s tako plačo, bi šlo tlakovati ulice 900 delavcev, ki so čakali v vrsti pred podjetjem Recording and Computing Machine družbe.

V mestu, ki vlada sebe skozi zastopnike, bi ne trpeli, da bi prisiljenci iz prisilnice delali na cesti za privatnega kontraktorja. Kajne, to je lepa reč za bizniške interese. Nepotrebno je, da se vpraša ljudstvo, kako sodi o stvari.

Biznis je biznis. Premog stane $10 tona in to je biznis. In biznis moramo imeti, če imamo zakone, ali če jih nimamo.

Sodna komedija

Dokazi proti rudarjem v Minnesoti fabricirani.

OBRAVNAVE PROTI ŠTRAJKARJEM SO NAVADNA FARSA.

Virginia, Minn., 3. decembra. — Poleg obtožb radi umora proti onim štrajkarjem in organizatorjem je ostalo še nekaj obtožb radi manjših prestopkov, ki jih sedaj rešujejo sodišča.. Klateži, ki jih je importiral jeklarski trust, so aretirali do šest sto oseb. Izmed teh oseb so izbrali žrtve, da občutijo težko roko justice. Večina so vsi obtoženi, da so se udeležili nemirov. To so prestopki manjše vrste, katerih se navadno ne kaznuje strogo. Ali zdaj ima stvar drugo lice. Rudarji so obtoženi na željo združenih kapitalističnih sil.

Ko je prišla na vrsto obtožba proti Jožefu Blagu, ki je bil obtožen, da je napadel deputija, je državni pravdnik Frank pozval kot pričo štirinajstletnega dečka, od katerega je že preje dobil pod njegovim vplivom pismeno izjavo. Kljub temu ni obravnava izpadla po želji državnega pravdnika, ki je želel, da se Blagota ostro kaznuje, ker je inozemec. Porotniki so napravili kompromis in so ga spoznali krivim le navadnega napada mesto napada druge vrste, kot je zahteval državni pravdnik.

Eli Monovič, Rafael in Steve Dronjak so bili obtoženi, da so se udeležili nemirov. Državni pravdnik je skušal dobiti oporišče za nadaljno obtožbo radi napada z namenom, da se vbije drugega človeka. Martin Teller, glavar O[illegible] klatežev je bil lahko ranjen z nožem. Pravil je porotnikom, da ga je Dronjak sunil z nožem in da takrat zdravnik ni videl, kako hudo je ranjen. Kompanijski petolizci so pravili enake pripovedke.

Nekatera protislovja, ki so jih izpovedale priče, so povzročila, da porotniki niso hoteli izreči, da so krivi izzivanja nemirov in obrožitve. Kljub temu sta bila Pette in Dronjak spoznana krivim, da sta se udeležila nemirov. Obtoženci so bili pretepeni s količi, vendar se to ni vpoštevalo.

Dokazano je bilo, da so klateži v razburjenosti drug po drugem vdrihali s količi in da je boj povzročil stavkokaz po dogovoru z deputiji.

Komisija za industrijalne razmere je zadela žebelj na glavo, ko pravi v svojem poročilu, da v mnogih krajih imajo delodajalci pod svojo oblastjo vladno mašino, da se ne kaznuje kaznjivih dejanj ujih agentov, ampak se delodajalci maščujejo nad voditelji stavke. Jeklarski trust je naznanil splošno povišanje mezde. Mislite, da je ta korporacija mogoče postala milejša napram svojim uslužbencem? Kaj še! Jeklarski trust se boji, da se njegovi sužnji organizirajo in za to postaja navidezno mehak.

PRODUCENTI DOBE LE ENO TRETJINO, DVE TRETJINI PA SPRAVIJO NEPRODUCENTI.

New York, 3. decembra. — John J. Dillon, državni komisar za hrano in trge, je pred Wickovim preiskovalnim odborom, povedal jasno, kako ljudski oderuhi odirajo ljudstvo. Dillon je dejal, da od vsakega dolarja, ki ga izda konzument za živež, dobi producent 35c, 65c pa gre onim, ki razdeljujejo živež.

V Parizu, kjer je občina prevzela razdelitev živeža, gre 80c producentu, 20c pa odpade na azrdelivne stroške. "Kako izredne so razmere na trgu", je dejal Dillon, "dokazuje dejstvo, da boljša jabolka gredo v tovarne, v katerih izdelujejo jabolčnik."

Dillon je priporočal, da država prevzame razdelitev živeža, ker je to edino sredstvo proti draginji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $3 na leto, $1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo $4.50 na leto, $2.25 za pol leta, $1.15 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $3 per year; Chicago and foreign countries, $4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (December 31—16) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam s tem dnevom poteče naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Radodarna roka, ki navadno tepe.

United States Steel Co. ali po domače jeklarski trust je ravnokar povišal plače za deset odstotkov okrog 200.000 delavcem. Ravno to so storile tudi nekatere druge, večje družbe kot n. pr. Standard Oil Co., (oljni trust), International Harvester Co. (trust za poljedelske stroje) itd.

Vse te družbe so ogromna kombinacija kapitala in obenem so smrtni sovražniki unij. Ni čuda potem, da je vse, kar se kriví in klanja kapitalizmu, naenkrat zabučalo v hrupnem koru slavospetja napram tem družbam, ki so vendar enkrat pokazale, da imajo srce tudi za ubogega delavca, da se ozirajo na težke čase, ki jih prenaša delavec v današnji draginji in tako so prostovoljno(!) posegle v svoje mošnje in povišale plače, ne da bi jih delavci vprašali ali celo zahtevali!!!

Radi verjamemo, da je to slavospetje precej zapeljivo: posebno neizkušen delavec, kateri se ne zaveda svojega razreda in svojih koristi in kateri nima volje niti smisla za delavski boj, bo enostavno vzel vse za resnico in bo sveto verjel, da so kapitalisti res blage duše in da je laž, kar govore "ti grdi" socialisti, ki samo kalijo prijateljstvo med blagimi kapitalisti in delavci. In to je tisto, na kar računajo blage kapitalistične duše! To je tisti "bajt" ali zagrizek, ki ga pomoli radodarna roka onim, katere je malo prej opletala z bičem! "Prostovoljno" povišanje plače je še vselej prišlo tam, kjer so kapitalisti zavohali unijsko gibanje med delavci. Industrijalni magnatje imajo dober nos.

Ali varali bi se, če bi rekli, da kapitalisti drage volje žrtvujejo več plače le zato, da preprečijo štrajk in unijsko gibanje sploh. Saj imamo skušnje, da so denarni kralji rajši imeli stavko leto dni in še več v svojih tovarnah ali rudnikih, kakor da bi bili privolili v itak borne zahteve delavcev glede na povišanje plače. Deset odstotkov je sicer malo, ali dvestotisočkrat po deset odstotkov pomeni za jeklarski trust okrog 50 miljonov dolarjev več izdatkov na leto. Petdeset miljonov pa niso mačje solze! In tudi jeklarski trust, ki razpolaga z miljoni tako kakor revež z deseticami, ne bo vrgel take svote iz žepa brez — dobrega, dobrega vzroka. In kje je vzrok!

"The Wall Stret Journal" je časopis, ki ni pisan za delavce. To je glasilo velikih finančnikov, torej kapitalistov in enostavno beleži gibanje velikega kapitala. Vsled tega je ta list v stanu pisati resnico in zdaj čujte, kaj pravi z ozirom na povišanje plače po jeklarskem trustu:

"Domneva se, da je jeklarska družba s trikratnim povišanjem delavskih plač v zadnjem času povečala svoje izdatke samo za mezde v svoti okrog $50,000,000. V normalnih časih bi bila ta svota nenavadno velika, toda če vzamemo v poštev naglo naraščajoče ceno jekla in dvigajoče se dohodke družbe, posebno pa abnormalen dobiček v sedanji dobi, je svota petdesetih miljonov zares malenkostna. Dow, Jones & Co. je poročala v novembru 1915, da ima osem najboljših jeklenih predmetov ceno $35.45; prešnji teden je pa bila cena ravno tem predmetom $67.28. V enem letu se je torej cena povišala za $31.83. Petdeset miljonov dolarjev povišanja v plačah je ekvivalent zneska $3.25 na tono jekla, kar ga izdela družba v enem letu. Iz tega je razvidno, da povišanje mezde ne bo dosti prikrajšalo dohodkov United States Steel korporacije. Jeklarska družba ima danes 350 do 400 miljonov dolarjev dohodkov na leto, medtem ko je imela v prešnjih časih okrog 125 miljonov dolarjev letnih dohodkov. Narastla cena jeklu v zadnjem mesecu bo takorekoč več kot nadomestila povišane izdatke desetih odstotkov na mezdah."

Torej! — Kaj se to pravi!

V enem letu je jeklarski trust zvišal cene svojim izdelkom skoraj za polovico in v enem letu — ali tako nekako — so se dohodki trusta povečali za letnih 125 do 175 miljonov dolarjev. Tako pravi "Wall Street Jornal", ki je kapitalistično glasilo. Kdo je pa založil te miljone! Ali koncem konca ne plačuje ljudstvo, torej delavstvo, ki tvori ogromno večino ljudstva, vsega! Ako vas napade ropar in vam vzame 175 dolarjev iz žepa, potem vam pa "velikodušno" da nazaj 50 dolarjev, ali boste rekli, da je ropar blaga, radodarna duša!

Seveda, delavci ne morejo biti tako neumni, da bi se branili vzeti, kar se jim da prostovoljno. Dobrodošlo je vse — ampak pri tem ne smejo pozabiti, da kapitalisti dajo lahko še več, ker še dajo nekoliko. Glavno pa je, da delavci ne smejo opustiti boja, kajti največja zmota bi bila, če bi delavci rekli: "Če so nam kapitalisti dali nekaj, nam bodo dali še več. Čemu je treba boja in organizacije!" — Ne pozabite, da za delavca je največ vredno tisto, česar kapitalist noče dati zlepa in kar mu je treba še le iztrgati v boju. Zapomnite si, da kolikor dajo kapitalisti prostovoljno iz rok, vzamejo dvakrat toliko na drugi strani nazaj. Kapitalist ni še nikdar niti ne bo nikdar dal centa v svojo izgubo!

Kapitalist lahko da večjo plačo, krajši delavnik in še nekatere druge ugodnosti, dokler ima od tega dobiček, to je dokler ima priložnost, da lahko vzame na drugi strani nazaj, kar je dal. Toda tistega, kar je delavcu najbolj potrebno, ne bo nikdar dal zlepa iz rok, in to je — gospodarska svoboda!

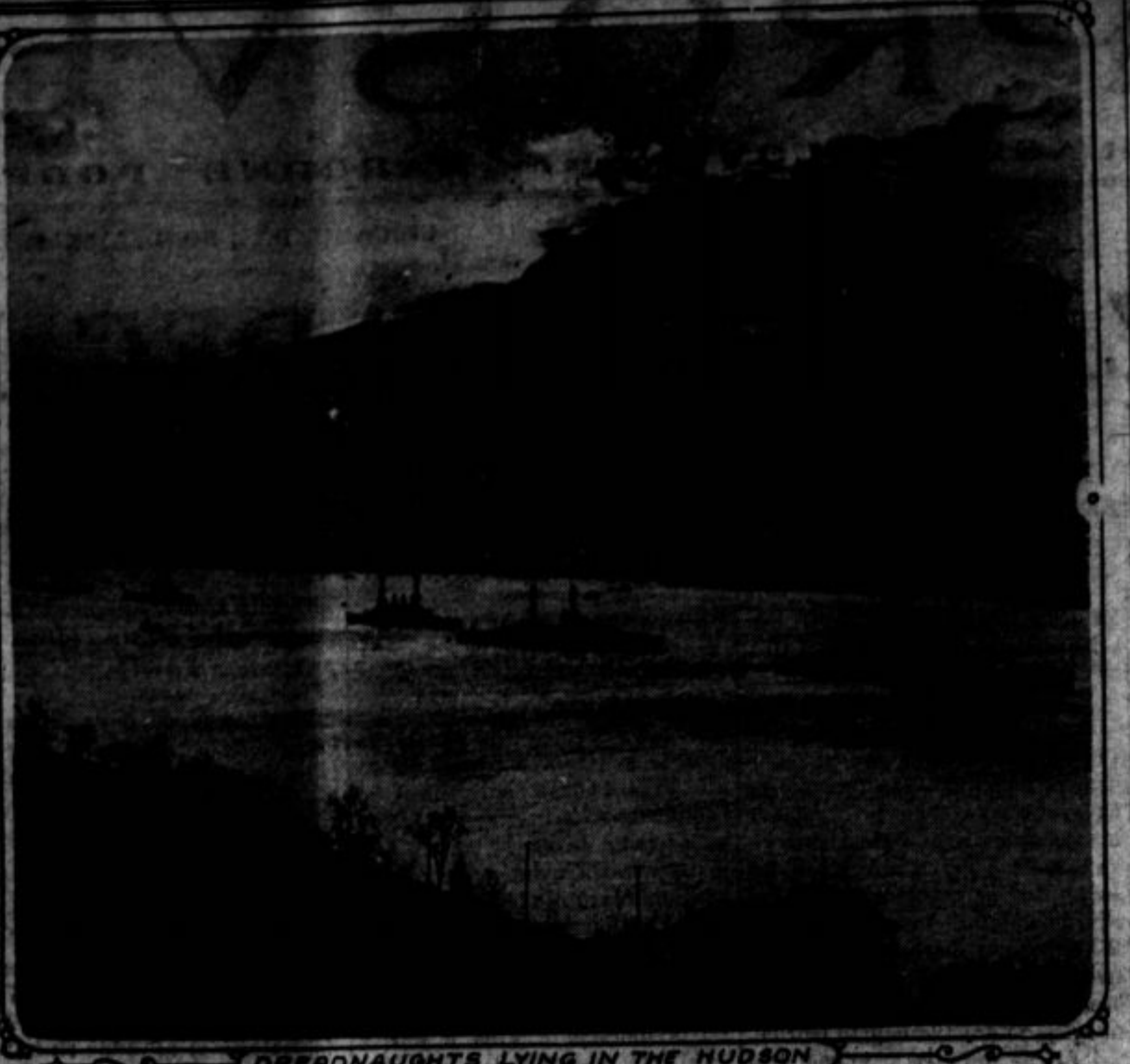

DREADNAUGHTS LYING IN THE HUDSON

Photo by American Press Association

Osem drednatk ameriške, atlantiške flote v newyorškem pristanišču.

DOPISI.

Granville, Ill. — Poročati hočem nekoliko kako se nam godi v tej naši naselbini, ker se itak redko kdo oglasi od nas. Tu je en premogov rov, ki še precej stalno dela. Zasluži se različno, eni zaslužijo dobro, drugi pa zopet slabo, kakoršen prostor kdo ima. Ne svetujem pa rojakom za delom sem hoditi, dasi se delo lahko dobi, ker premogov rov je bolj podoben kamnolomu kakor čemu drugemu. Premog je visok od dva in pol do tri čevlje, vmes je pa skoro polovica žveplene zmesi (zolfer) ktero je treba izbirati jako skrbno. Kompanijski delavci skrbno pazijo na to zmes in ako je le malo dobijo v vozičku, je hitro en dolar kazni; drugo ali tretjo pot pa "laufpos". Sedaj imamo prepir zaradi tehtnice. S prvim aprilom so nam plačo pri toni zvišali za 3 cente a takoj nato se kare tehtale skoro tisoč funtov manj. Kako se bo ta stvar izšla, ne vem, ampak najbrž v škodo nam delavcem, kakor po navadi.

Tukaj biva precej Slovencev, natančnega števila pa ne vem. Nekteri delajo tu že odkar je rov odprt, a nobeden se ne potrudi, da bi dobil tudi kako boljše delo. Italijani so pri tem vse drugačni. Gledajo skrbno na to, da pridejo njihovi ljudje v vse urade in n. pr. za tehtničarja je dober vsak, če tudi ne zna besede druzega, kot italjansko.

Člane društva Jugoslovani opozarjam tem potom, da se polnoštevilno vdeležijo prihodnje mesečne seje, ki se vrši dne 17. decembra t. l. ob pol dveh popoldne v navadni dvorani. Kdor se te seje ne vdeleži, plača en dolar kazni v društveno blagajno. Tako se glasi sklep društvene seje z dne 19. novembra. Pripeljite na sejo vsak po enega novega kandidata in vpišite tudi svoje otroke v društvo. Nadalje priporočam vsem članom, da se naročijo na dnevnik. Glasovali smo vsi zanj, a to ne zadostuje, treba se je tudi naročiti. List je lastnina S. N. P. J. in ne kakega posamesnika in je edini slovenski delavski dnevnik v Združenih državah. — Jakob Bučar, tajnik.

Cleveland, Ohio. — Odkar izhaja naš dnevnik Prosveta, se še nisem nič oglasil. Kot član in naročnik se osmelim tudi nekoliko oglasiti. Z mojim pisanjem ne mislim nič drugega kot izraziti svoje mnenje; dosti oseb je, ako jim ni vse po volji, pa enostavno pravijo: "To n izame, jaz mečem!" Jaz nisem takega kopita, pač pa verujem, da se da tudi dobra stvar še izboljšati. Naš list nam daje vpogled v politično in povprečno gospodarsko življenje in boje istih, seznanja nas z novicami, ki se dogajajo po svetu, prinaša mične povesti, pa tudi Mr. Korobač se oglaša, jaz bi nič ne rekel če bi bil malo krajši včasi. List poučuje tudi kmetovalce v raznih stvareh, tudi dobimo članke o gospodarstvu, gospodinjstvu itd. So mi jako po volji, a samo toliko imam pripomniti, da bi mi bili še bolj, ako bi bili vsaj tako obširni, da bi krili pri dnevni izdaji vsaj po pol strani, pri tedenski pa vsaj eno stran. Čitatelji našega lista prihajamo iz dežele, večinoma od poljedelskih krajev sem v velika mesta in industrijalna središča. Naša vzgoja in izobrazba je bila enostavna, gospod so nas poučili, da je gori nad oblaki mož, ki vse komandira tako, da je prav. Ker ima pa sam preveč dela, je pa še nekaj zemeljskih fantov pooblastil, da z njim sodelujejo. Nepooblaščenci naj pa lepo delamo in molimo nič ne gledamo ter samo poslušamo, pa bode vse prav. Delati, gospodariti, gospodinjiti smo se učili od starejših ter smo mislili in bilo nam je tudi povedano: če je bilo tako nje dobro, zakaj, da bi za nas ne bilo. Žal, da večina je tudi verovala v to in ako bi bili ostali v krajih, kjer smo se narodili, bo se hoteli pokazati napredne, bi morali reči: "Jaz hočem več znati, boljše gospodariti, ter tudi imeti več vžitka od življenja." Toda prisellili smo se sem v popolnoma drugačno življenje, kot ono, za katerega smo bili vzgojeni, in tu moramo živeti s tako pomanjkljivo vzgojo. Iz teh vzrokov sem jaz, da bi se posvetilo v našemu listu več prostora domačemu gospodarskemu življenju. List poučuje vsaih kmetovalce kako vzgajati teleta, otroci so nam po bližji; kako urediti hleve, da bodo zdravi za živino, mi pa pravimo, da živimo po stanovanjih; kako napraviti krmo, mi pa pravimo, da uživamo hrano. Jaz sem prepričan, ako naš list posveti več prostora domačemu gospodarstvu, bode več koristil; uverjen sem, da je tu še jako obširno polje.

Drugi narodi imajo svoje liste v to svrho. Angleški meščanski listi se vedno bavijo s tem, imajo svoje ženske liste itd. Mislim, da urednikom bi ne delalo dosti preglavice, saj se stvar lahko prevede, ako je dobra. Ne škodovalo bi tudi, ako bi se malo razpravljalo o naravoznanstvu. Da se razumemo, to jaz mislim, da bi bilo dobro, zatorej sem izrazil svoje mnenje.

A. Bogataj.

Opomba uredništva. Najboljše bi bilo, čebi list imel toliko urednikov kot naročnikov, in bi bil tako velik, da bi našel vsak naročnik toliko čtiva v njem, ki ga zanima, da bi ne imel časa čitati gradiva, ki zanima druge čitatelje. Tako bi bilo vsem ustreženo. To je mnenje urednikov, če je treba izdajati list, da ustreže vsem. Pozdrav in brez zamere!

Calumet, Mich.

Troje življenj je bilo zopet žrtvovanih bogu dolarju dne 25 novembra v Tamarack rovu, štev. 5. Med ponesrečenimi se nahaja tudi rojak Joseph Hrovat, star okoli trideset let, ostala dva sta pa drugorodca. V rovu se je namreč pripetila razstrelba zraka in sunek je bilo čuti tudi na površju. Omenjeni rov je, kakor pravijo najbolj globok rudnik v Ameriki.

Kar se tiče drugih novic, je ena najbolj imenitnih ta, da so pri novemberskih volitvah nekteri gostilničarji po pomoti sami volili za "suho," medtem ko so nekteri suhači volili za "mokro." Mokri bi radi popravili svojo napako na ta način, da bi imeli priliko še enkrat voliti, ker so pri zadnjih volitvah propadli, ter je odločeno, da postane država Michigan "suha" 1. maja 1918. To bo precej hud udarec za gostilničarje in pivovarne pa tudi delavci bodo prizadeti, ker se bodo morali po težkem delu z nedolžno vodo zdraviti. Seveda, kar je starejših gostilničarjev in pivovarnarjev bodo šli lahko v pokoj, ko bodo svoje "mokre" prostore zaprli, kar pa je mlajših (v businessu) bodo morali pa za kaj drugega prijeti.

Gospodinje se jako pritožujejo radi draginje, ki se je kot nalezljiva bolezen razširila povsod in vse kaže, da bo vse še dražje postalo, predno bo kaj novega priraslo. Eni se jezijo na demokrate, drugi na vojsko, tretji zopet na prekupčevalce in izdelovalce, samo sebe vsak pozabi omeniti. Pravzaprav smo le mi sami krivi, da se je vse tako podražilo, ker damo pri volitvah vso moč v roke kapitalistom, da nas potem izžemajo, kakor jim drago. Veliko je kajpak odvisno tudi od poljedelstva, ker na poljske pridelke je treba čakati, dolge mesece predno kaj zraste in obrodi in pride na trg, letina pa je v veliki meri odvisna tudi od vremena, kterega pa dosdaj človek še nima pod svojim nadzorstvom. Včasi je vse dobro obrodilo, posebno krompir, kterega je bilo toliko, da so ga farmarji kar na njivi pustili gnjiti ker se jim ni splačalo ga spravljati, ker je bila cena prenizka. Letos je pa drugače. Bilo je mnogo dežja in se je mnogo manj pridelalo zelo dosti živil pa se eksportira v Evropo, kjer so tako zaposleni z vojskovanjem, da ne vtegnajo polja obdelovati. Zato pa poljedelci tukaj, kteri imajo kaj prodati, se zavedajo ugodnosti, ktero jim nudijo sedanje visoke cene živil, pa se hočejo odškodovati za tisto, kar so poprej zgubili, oziroma zamudili. Kot je videti, se izkorišča vse navskriž in največ trpijo pri tem revni delavski sloji. Tu je treba, da delavstvo samo na noge stopi, da se to izkoriščanje omeji. Kadar so volitve, morali bi delavci gledati na to, da izvolijo v vse postavodajne zbore svoje delavske zastopnike, može, ki bodo delali za korist delavstva ne pa v korist miljonarjev. Največja zapreka je, da se ljudstvo še en zaveda svoje moči in pusti, da bogataši pometajo z njim kot se jim ljubi.

Kakor se vstanavljajo društva, da se delavec zavaruje za slučaj bolezni ali nesreče, tako bi se moralo delati na to, da se začne z vstanovljenjem zadružnih farm po različnih državah, kterih pridelki ne bi se smeli prodajati drugim, kot zadružnim članom, po cenah, ki bi jih članstvo samo določilo, po višini proizvajalnih stroškov. Članstvo S. N. P. J. bi n. pr. lahko določilo gotovo vsoto v ta namen, da bi se nabavilo zemljišče v enem kraju in bi se ga obdelovalo na ta način. Če bi se stvar obnesla v enem kraju, poskusilo bi se potem še v drugem. Denar bi bil vsekakor bolje naložen kot v bankah.

Časopisje ima cele kolone o draginji in različnih preiskavah; takrat ko so farmarjem pridelki gnili na polju, ker jih ni bilo mogoče v denar spraviti, so pa vsi molčali. Sedanjo draginjo občutijo posebno delavci z družinami. Samci bodo pa seveda še prišli na vrsto, ko se vpreżejo v zakonski jarem. Videti pa je, da se tega prav malo bojijo.

Upam, da se bode začelo delavstvo zavedati tudi v tem oziru in da se še oglasi kdo in pove svoje mnenje, kaj in kako bi se dalo ukreniti glede nabave zemljišč od strani naših podpornih organizacij.

M. Krainz.

Slovenske vesti.

Fitz Henry, Pa. — Dne 29. novembra ustreljen je bil tukaj rojak in član Frank Kuderman, star 33 let, doma iz Češnjic pri Kražni na Kranjskem. Ustrelil ga je njegov brat Thomas Kunderman po nekem malem prepiru.

Poročevalec.

KADAR SE ZGODI kaj novega v vaši naselbini, kar vse zanima, sporočite nam, bajti vsakdo bo zanimalo tudi druge.

Širom Ameri[ke]

Washington, D. C., 3. dec[embra] — V novembru so importi[rali iz] Evrope za $3,222,080 dem[antov,] biserov in raznih drugih d[ragu]ljev.

Od prvega januarja 191[6 do] koncem novembra je bilo im[porti]ranih teh nepotrebnih re[či za] $47,054,274.

Kapitalisti spravljajo let[no o]gromne dobičke in kupujejo [svo]jim ženam in hčerkam nakit[, da] se krasijo z njimi po divja[ški še]gi in navadi.

Te demante, bisere in dra[gulje] kupujejo pravzaprav delav[ci iz]sedujočemu razredu, kljub [temu] pa nočejo mnogi delavci u[videti,] da je to krivica, četudi jih k[apita]listi tako slabo plačajo, d[a jim] primanjkuje za hrano, oble[ko in] stanovanje.

Augusta, Ga., 3. decembr[a.] — Thomas E. Watson, izdajat[elj in] pisatelj, je spoznan nekrivi[m, da] je razširjal po pošti umazan[o lite]raturo proti katoliški cerkvi.

Chicago, Ill., 3. decembra. [— S] pretokom krvi so ohranili ž[ivlje]nje ženi John Rickettsa, ki [je po]vila dete na Zahvalni dan. [Pre]tok krvi je nadzoroval dr. [...] Lavieri.

Milwaukee, Wis., 3. dec[embra.] —Tukaj so tudi napravili po[skuš]njo, kako se lahko živi s 40 [centi] na dan. Za preizkušnjo so s[e o]glasile štiri osebe. Dve sta [...] tri dni in ena štirinajst dni.

Snyder je dobil pismo od [...] iz Freeporta, Ill., v katerem s[o] opisali vse dobre lastnosti pu[...] Snyder je na mizo pritrdil t[...] z napisom, "Lahko noč!" [...] odpeljal domov, da se zope[t en]krat pošteno nasiti.

San Juan, Porto Rico, 3. de[cem]bra. — Pridelek kave je pra[v ...] in izvedenci izjavljajo, d[a je] izredno dobra letina.

Od letošnjega pridelka so [izvo]zili že nad 3,750,000 funtov [po] $17.90 sto funtov.

Phillipstown, N. Y., 3. de[cem]bra. — Patrick Murphy je b[il na] sodišču kaznovan na $30 den[arne] globe, ker je v prepiru s [svojo] boljšo polovico sežgal bank[ovec] za $20.

Quincy, Ill., 3. decembra. — [Tu]kaj so odprli novo tovarno za [...]vila, ki je lastnina Monroe C[...] & Chemical družbe. Družba j[e ne]koj dobila za $600,000 naro[čil.]

Deer River, Minn., 3. decem[bra.] —Alfred Gabrielson in Pete [...]strand sta streljala v tarčo. [...] je Seastrand hotel vzeti nabo[...] puške, se mu je sprožila in kr[ogla] ga je zadela nad srcem. Pred[no je] umrl, je izpovedal, da je sam [za]krivil nesrečo.

Clarksburg, Va., 3. decemb[ra.] — Dva lokalna lista sta nazna[nila,] da bodo odslej stali posamezn[e šte]vilke po 3c. Do tega koraka s[o ju] prisilile visoke cene za papir.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Rojak, Detroit, Mich. — [Kar] smo poročali o Franku Kvas[u iz] Detroita in o stroju za bank[ovce ...] delati v Prosveti z dne 25. nov[em]bra t. l. je bilo povzeto po chi[ca]škem dnevniku Chicago Exa[mi]ner. Kdo in kaj je bil ta K[vas,] Slovenec, Poljak ali Culuk[...] list ni omenjal in nam tudi ni [zna]no. V Prosveti ni nikjer zapis[ano,] da bi bil dotični Kvas naš r[ojak] ali Slovenec in mi ne moremo [ver]jeti, da bi se med rojaki dobil [ju]dak, ki bi se pritožil policiji, [da] mu stroj za fabriciranje ban[kov]cev ne funkcijonira prav. T[oda] da se razumemo: mi nismo ni[kjer] trdili, da je omenjeni Kvas [Slo]venec ali Slovan, niti ne trd[imo] tega danes. Ako pa je na svetu [...] ljudi z enakim ali podobnim [ime]nom, mi vendar ne moremo [...]zato. — Toliko Vam v prij[azno] pojasnilo. — Pozdrav!

Narodnik, Barberton, O. G[lede ...] neke premogarske družbe, ki [...] rojake v Westmoreland Co. [...]na, smo že priobčili pred t[...] obširno pojasnilo in svarilo, p[...]no nam od dveh rojakov v C[...] Ne bo škodilo pa, ako še en[krat] povdarimo, naj bodo rojaki [pre]vidni, kadar se gre za delo v [...]jih, kamor jih družbe vabijo [...] krožnicami. Koder so dobre [de]lavske razmere tam navadno [de]lavcev ne manjka. — Zdravi!

...ska vojna in ve... ...iz inozemstva.

(Nadaljevanje iz prve strani)

...in vplenili dva težka mortar... ...šest strojnih pušk. Sovražnik ...velike izgube.

...PADI IN PROTINAPADI V SRBIJI.

...3. dec. — Uradno poro... V okolišu Bitolja smo odbili ...na vas Tarnovo. Naša ar... ...je močno bombardirala vi... ...1248 in 1050 iztočno od Pa...

V sofijskem in berlinskem po... ...so še pred par dnevi trdo... ...vstrajali, da so bili napadi ...na omenjenena dva hriba ...odbiti. Tukaj pa pravijo v ..., da ju bolgarska artilerija ...bardira. Kako se to strinja?)

..., 3. dec. — Srbsko povelj... ...je včeraj poročalo: Danes ...lokalni boji na več krajih, ...pa v Kravici in na hribih ...Gruništa. Naše čete so na... ...vale kljub sovražnemu od... Bolgarski protinapad na ...1050 je bil odbit.

...lin, 3. dec. — Uradno poro... ...macedonske fronte: Prodi... ...zavezniških čet severnoza... ...od Bitolja in blizo Gruništa ...brez uspeha.

..., 3. dec. — Iz Soluna jav... ...vrhovno poveljništvo: Srbske ...1. decembra odbile silovit ...napad iztočno od reke Černe, ...Gruništa. V okolici Bitolja ...artilerijsko bojevanje, da... ...je zelo slabo vreme.

...NA FRANCOSKEM.

..., 3. dec. — Sinoči je vojni ...poročal, da so bili topniški ...vsi fronti; zelo vroče bom... ...nje je bilo pri Verdunu, ...Nemci obstreljevali okoli... ...Avijatiki so vrgli de... ...na železniško postajo v ...rtu. Poročilo iz Londona ..., da je bilo artilerijsko bo... ...na obeh straneh Ancre, ...Nemcev je udrl v angleš... ...kope severno od La Sarsa, to... ...nglezi so jih zapodili. Topniš... ...so bili tudi v okolici Ypre... ...mentieresa in Soucheza brez ...izpremeb.

...lin, 3. dec. — Uradno poro... Topniški dvoboji se nadalju... ...na bregovih Ancre, blizo go... ...St. Pierre-Vaast, severno od ..., južno od Comme in blizo ...

...ONADA JE ZOPET HUJŠA NA PRIMORSKEM.

...aj, 3. dec. — Vojno ministr... ...je sinoči izdalo sledeče po...: Artilerijski boji južnoiz... ...od Gorice in na kraški pla... ...se ponavljajo z veliko silo. ...ogenj je eksplodiral več so... ...postaj s strelivom. Na ...krajih tirolske in koroške ...so bile silovite topniške ak... Italijanski letalci so metali ...v adižki dolini, ali brez ...

..., 3. dec. — Italijansko vr... ...poveljništvo poroča: Av... ...napad na naše pozicije na ...Granudi v dolini Falla je bil ... Vroča kanonada se ponav... ...vsi fronti, posebno pa v a... ...dolini in na Krasu. Sovražni ...so metali bombe na Vicen... ...Usmrčen ni bil nihče, toda cer... ...St. Carone je bila poškodova...

...PRASKE NA RUSKEM.

Petrograd, 3. dec. — Vojni urad ...: V okolišu Bubnove je so... ...nik napadel naše pozicije z ...plinom in s plamenečimi ...

Berlin, 3. dec. — Vojni urad ...: Ruski napadi severno od ...gona in južno od Pinska so ...jalovili.

...KRALJ SE JE DELOMA ...DAL PO KRVAVEM BOJU V ATENAH.

London, 3. dec. — Kriza z Grš... ...ponehala saj začasno. Zavez... ...poveljniki so dosegli kom... ...s kraljem Konštantinom, ...se je deloma udal v njihove ..., medtem ko so umaknili ...htev. Zavezniške čete so na... ...iz Aten in Pireja. Kom... ...je bil sklenjen po krvavem ...med zavezniškimi in kralje... ...rezervisti, ki je trajal ves dan v petek. Prvim so pomagali tudi pristaši Venizelosovi.

Boj se je začel, ko je podadmiral Fournet izkrcal 400 pomorščakov, ki so korakali proti Atenam in zasedli hrib Filipapos nad mestom. Tem se je kmalu pridružilo 400 angleških vojakov. Zavezniki so napadli glasovito razstavno poslopje, ki se nahaja na južni strani kraljeve palače in grški rezervisti so pričeli streljati iz bližnjih hribov; obenem je francoska posadka korakala v inženirske barake, da zapleni orožje. Grške straže so se postavile v bran in Francozi so odgovorili s streli in ubili grškega častnika. Najhujši boji so bili na Martovem hribu, kamor so Grki namerili strojne puške iz južne strani Akropole in Tezeje. Nato so bile zavezniške čete pomnožene na 2000 mož in zavezniška flota je začela bombardirati višine nad Atenami. Obenem so divjali boji na antenskih ulicah med rojalisti in pristaši Venizelosa, kateri so se zabarikadirali na več krajih. Rojalisti so napadli tudi poslopje angleškega poslaništva in izmenjanih je bilo več strelov. Napadalci so se umaknili, ko je kralj poslal močno posadko, da čuva poslaništvo. Vest se glasi, da je kralj opazoval boje iz svoje palače in končno je ukazal svo četam, da nehajo s streljanjem. Na obeh straneh računajo, da je padlo okrog 200 mož v bojih.

Včeraj je podadmiral Fournet ponudil premirje, ki je bilo takoj sprejeto in nato je bil sklenjen kompromis. Fournet je zahteval, da kralj izroči samo šest baterij topov namesto deset, kakor se je glasil ultimatum, in kralj je bil zadovoljen pod pogojem, če zavezniške čete takoj zapuste Atene in Pirej. Fournet je privolil in pogodba je bila takoj izvršena. Zavezniške čete so ostavile grška tla in grška šlada je izročila zahtevane topove.

Druga vest iz Aten se glasi, da boja še ne bi bilo konec, da nista intervenirala španski in nizozemski poslanik, ki sta izposlovala premirje.

Washington, 3. dec. — Grška vlada je včeraj izročila ameriškemu poslaniku v Atenah dolgo noto, v kateri se pritožuje zoper "nasilno postopanje" od strani zaveznikov in apelira za moralno pomoč Združenih držav.

NEMŠKI SOCIALISTI OBSOJAJO DEPORTIRANJE BELGIJSKIH DELAVCEV.

Amsterdam, 3. dec. — Nemški državni zbor je včeraj sprejel predlogo za splošno mobilizacijo moškega prebivalstva v Nemčiji od 18 do 60 leta za "domačo armado". Gotovim dolžnostim vojaške službe so podvržene tudi žene in mladina obojega spola. Socialisti v parlamentu so deloma glasovali proti in deloma so se vzdržali glasovanja. Obenem so izrabili priložnost in med debatiranjem so ostro obsodili deportiranje belgijskih delavcev.

Hugo Haase je dejal: "Predloga za splošno mobilizacijo dela veliko krivico delavskim slojem. Nobena tajnost ni več, da je vlada odvedla na tisoče delavcev iz okupiranih dežel v prisilno delo. Mi zahtevamo, da jim vlada povrne svobodo, posebno pa belgijskim delavcem."

Wilhelm Dittman, drugi socialistični poslanec, je rekel: "Guverner-general Bissing je obljubil belgijskim delavcem na Holandskem, da jih ne bo nihče silil v Nemčijo, ako se vrnejo domov. Ko so se vrnili, je Bissing prelomil besedo in jih deportiral. Tako početje nas more na vsak način postaviti v zelo slabo luč v neutralnih državah."

BELGIJSKI DELAVCI APELUJU NA ZAVEZNIKE IN NEUTRALCE.

Havre, 3. dec. — Zastopniki socialističnih, liberalnih in katoliških delavskih organizacij v okupiranem teritoriju Belgije so imeli tajno konferenco, na kateri so sprejeli manifest, ki je naslovljen na delavstvo v vseh zavezniških in neutralnih državah in vsebuje protest proti deportaži v Nemčijo. Belgijska vlada je dobila izvod manifesta in ga uradno potrdila. Manifest se objavi v kratkem.

VLADNA KRIZA NA ANGLESKEM.

London, 3. dec. — Angleško ministrstvo je na predvečeru važnih izpremememb. Splošno se domneva, da dobi izključno kontrolo nad vojnimi naredbami direktorij petih mož, ki bodo vodili vojno na suhem in na morju neodvisno od ostalega kabineta. Govori se tudi, da bo Asquith resigniral načelništvo kabineta in na njegovo mesto pride David Lloyd-George. — Londonsko časopisje nadaljuje z neusmiljenimi napadi na vlado, češ, da je lena v izvrševanju svojih dolžnosti in silno počasna v važnih odlokih glede na bojne operacije. Pridružili so se tudi konservativni časopisi in zahtevajo, da preide kontrola vojnih zadev v roke manj mož, ki bodo bolj odločni in energični.

NOVA AMERIŠKA NOTA ZARADI BELGIJE.

Washington, 2. dec. — Ameriška vlada je včeraj zopet obvestila Nemčijo, da je postopanje nemških oblasti v Belgiji naredilo zelo slab utis na Ameriko in vsled tega da ne more prezreti tega postopanja iz stališča humanitete Nota urgira Nemčijo, da naj opusti nasilno deportažo Belgijcev.

ANGLEŽI SPOZNAVAJO NEVARNOST NEMŠKIH SUBMARINK.

London, 2. dec. — Včeraj so imeli zastopniki angleških trgovcev in parobrodarskih družb shod, na katerem so javno bičali vlado zaradi neuspešnega boja proti nemškim submarinkam. Zborovalci so zahtevali radikalno izprembo v kampanji zoper sovražne podmornice. Admiral in baron Beresford je dejal v svojem govoru na tem shodu:

"Odkar so sovražne submarinke prenesle svojo aktivnost iz plitvih voda ob obali na plavo, široko morje, je bilo treba takoj izpremeniti sredstva in taktiko napram njim, toda do danes ni naša vlada storila prav nič, da bi zatrla ali odvrnila to zlo. Položaj je obupen. Tisoče ton živil, ki so bila namenjena v Anglijo, so bila zaobrnjena v Nemčijo. Ako ne bo kmalu konec submarinske blokade, tedaj bomo doživeli ravno to, kar se godi v Nemčiji— pomanjkanje hrane in stradež."

Zborovalci so sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo od vlade, da mora uvesti efektivnejšo blokado in voditi dnevne zračne in pomorske napade na Zeebrugge in ostale nemške morske baze v Belgiji.

EMBARGO LESA PROTI EMBARGU ŽIVIL?

London, 2. dec. — "Spectator" ima danes članek, ki se bavi s kampanjo proti izvozu živil iz Amerike v Evropo, katera se širi v Združenih državah. Članek priznava, da bi bil velik udarec za Anglijo in vse zaveznike, če bi Združene države res prepovedale izvoz živil v Evropo. "Ampak" —pravi članek— "kaj če bi Anglija odgovorila s podobnim embargom na druge potrebščine, katerih nima Amerika? Kanada na primer zalaga že od nekdaj Združene države z lesom, posebno pa zdaj z lesom za izdelovanje papirja. Kje bo Amerika vzela papir, ki ga toliko potrebuje, če kanadska vlada uvede embargo na les?"

ZAPLEMBA RUMUNSKEGA ŽITA.

London, 2. dec. — Privatno poročilo iz Bukarešta se glasi, da so Nemci že do zdaj zajeli toliko žita v Rumuniji, da lahko z njim prehranijo vso Nemčijo štiri mesece. Vrhutega so dobili tudi ogromno zalogo petroleja.

"Daily Cronicle" danes pravi: "Odgovornost za dogodke na Rumunskem sloni na Rusiji. Ostali zavezniki so storili vse, kar so mogli."

FRANC JOŽEFOVI POGREBCI USMRČENI.

Bern, Švica, 2. dec. — Iz Dunaja poročajo, da se je včeraj pripetila koilzija med vlakom pri Hertila koilzija med vlakom pri Herceghalenu. Eden teh vlakov je vozil zastopnike armade in drugo visoko gospodo, ki je bila pri pogrebu cesarja na Dunaju. 66 oseb je bilo mrtvih in 150 pobitih, med katerimi je nekaj smrtno ranjenih. Med mrtvimi je tudi Lodwig von Thalloczy, znani avstrijski diplomat in sedanji militaristični guverner v Srbiji.

AGITACIJA ZA SPLOŠEN OSEMURNI DELAVNIK ZA DELAVKE JE V TIRU.

New York, 3. decembra. — Agitacija za osemurni delavnik za delavke je pričela v petek zvečer z velikim ljudskim shodom, na katerem so govorile najboljše govornice, ki so prišle semkaj na konferenco za osemurni delavnik.

V soboto zjutraj je pričela konferenca, na kateri sta referirali mrs. Florence Kelley, tajnica lige konzumentov, in doktorica L. K. Frankel.

Popoldne sta konferenco pozdravila Hugh Frayne, organizator "Ameriške delavske federacije," in James P. Holland, predsednik "Ameriške delavske federacije" za državo New York. Pozdravnim govorom je sledila splošna razprava o osemurnem delavniku.

Konferenca nadaljuje svoje delo tudi v nedeljo, kar dokazuje, da so žene pričele resno z agitacijo za osemurni delavnik in da ne bodo odjenjale, dokler ne bo izvojevan.

ŽUPAN JE PODPISAL POVIŠANJE MEZDE.

Milwaukee, Wis., 3. decembra. Socialistični župan Hoan je podpisal odredbo, s katero se poviša plačo nižje plačanim mestnim uslužbencem. Odredba povišuje plačo vsem uslužbencem, ki prejmejo manj kot $1200 na leto, najmanj za pet dolarjev na mesec. Ognjegascem in policajem se povišа plača za $7.50. Povišanje plače stopi v veljavo s prvim januarjem prihodnjega leta.

RUDARSKA STAVKA ODPOKLICANA.

Otawa, Ont., 3. decembra. — Stavke za rudarje v zapad. Kanadi je odpoklicana. Zastopniki rudarjev, ki so v mestu, so brzojavno sporočili inštrukcije lokalnim rudarskim organizacijam.

Stvar izgleda, da so se premogovniški baroni premislili, ko so spoznali. da se igrajo s ognjem, ki jih opeče, če ne odmaknejo netiva.

Nabirajte naročnike za dnevnik "Prosveta"!

Posor! Posor!

ČEVLJARJI.

Čevljar, katerega veseli samostojno delati, ima zelo lepo priliko za dobro idoče čevljarsko obrt. V novi naselbini, katera rapidno napreduje. Naseljenci raznih narodnosti; mnogo Slovencev. Dosti dela in dober zaslužek. Proda se pod zelo ugodnimi razmerami, ali odda se tudi v najem, ako kdo želi. Čevljarji pogum! Oglasite se osebno ali pa pismeno pri J. Kobi, 9704 House St., New Duluth, Minn.

FARMA NA PRODAJ.

Zelo lepa prilika se nudi s prodajo farme. Na prodaj je v Sheldon, Wis. 40 akrov obsegajoča farma v popolnoma novi slovenski naselbini, Zelo prijazen kraj in dobra zemlja. Zemlja še ni nič obdelana ,torej si lahko uredite sami po svoji volji. Zelo lahka zemlja za počiščenje. Prodam vam po zelo nizki ceni, ker potrebujem hitro denar in zato tudi ne iščem visokih dobičkov. Za vsa natančnejša pojasnila se obrnite pismeno ali pa osebno do mene. Pišite še danes. Erazem Gorše, 4964 Pearl Street, Denver, Colo. (Nov. 29. Dec. 2.—6.—.)

Priporočam

svojo gostilno v obisk vsem Slovencem in Hrvatom v okolici Youngstown, O. Kadar potujete skozi mesto ali po opravku, se oglasite pri meni. Imam raznovrstne dobre pijače, sveže pivo brinjevec, slivovec, visky, smotke itd.

Jožef Cigole, E. 307 Federal St. Youngstown, O.

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT
118 N. La Salle St., Chicago,
ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slovencem za izdelovanje stavbinskih načrtov.
Tel. Franklin 5501
TEL. NA DOMU AUSTIN 25006

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 214, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, 611—95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Radišek, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.

UREDNIK "PROSVETE":

Jože Zavertnik, Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

TAJNIŠTVO S. N. P. J., 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Cannonsburg, Pa.

ZADEVE PREPIRLJIVE VSEBINE, ki sta jih rešili prva in druga instanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAST, 611—95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI ,razprave, članki, naznanila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglasi, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvom S. N. P. J., uredništvom in upravništvom "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ko je tu naveden... ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje gl. upravnega odbora se vrše redno vsakega 1. in 15. v mesecu ob osmih zvečer v prostorih Jednotinega poslopja.

Za vsebino oglasov ni odgovorno ne upravništvo ne uredništvo.

Dr. LORENZ,
Specialist moških bolezni.

Jaz sem edini hrvaško govoreči špecialist moških bolezni v Pittsburghu, Pa.
DR. LORENZ.
644 Penn Av. II. nadstr., na ulico.
Uradne ure: dnevno od 9. dopoldne do 8. ure zvečer. V petkih od 9. dopolne do 2. popoldne. Nedeljo od 10. dop. do 2. popol.

POZOR, ROJAKI!

Naznajam rojakom, da sem odprl trgovino z mešanim blagom in se priporočam za obilen obisk. — Vsakemu bom hvaležno postregel po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
HERMINIE, PA.

Telef. Monroe 4371 — Piano Store 711 Milwaukee Ave.

TONY KOTEK
2846 S. Lawndale Ave., blizu 28. ulice
Hišni telef. Lawndale 4100
CHICAGO, ILL.

Piane prodajamo po tovarniški ceni. Popravljamo, vglasujemo in stare piane zamenjamo.

M. SCHULZ CO.
Izdelovaletelji najboljše vrste pian. Imamo tri svoje tovarne.

ZA BOŽIČNE PRAZNIKE

posebno nizka cena vinu iz newyorškega grozdja.

Dokler nam ne poteče zaloga, ponudimo cen. rojakom s zelo nizko odpravnino naravnost iz farmerske vinarne: Concord ali črno vino 50 galonov sod za $27.00

Rizlenk ali belo vino 50 gal. sod za $30. Imam le še 25 sodov vina na raspolago za na prodaj; vino je jamčeno.

Naročilom priložite Ekspresni ali Post Money Order ali pa Bank Draft. Pišite natančen naslov,

Uljudno se Vam priporoča za hitro naročbo

M. KRAINZ
6120 St. Clair Ave. CLEVELAND OHIO.

Pošiljateljem denarja!

Vsled zelo slabe poštne zveze svetujemo rojakom pošiljati zdaj denar v staro domovino po brezžičnem brzojavu.

Natančno smo poizvedeli, da pridejo take pošiljatve za današnje razmere hitro. Za naslov se računa 65 centov za vsako besedo. Najboljše je, da se nam pošlje $4.00 za vsak naslov; ako bo kaj preveč ali premalo, bomo poslali nazaj oziroma pisali za primanjkljaj.

Brezžične pošiljatve gredo vse v Nemčijo, odtam na Dunaj, odkoder jih odpošiljejo na določeni naslov.

Potrdil o izplačilu se zdaj iz stare domovine ne more dobiti, toda banka K. K. Priv. Oesterr. Credit Anstalt na Dunaju poroča, da zahteva in dobi od pošte za vsako izplačilo takozvan Payee's receipt, t. j. potrdilo s pečatom zadnje pošte in lastnoročnim podpisom prejemnika ali poštarja. Vsa ta potrdila omenjena banka zbira in hrani ter jih bo poslala sem, ko bo poštna zveza zopet vrejena.

Opozarjamo, da je mogoče po brezžičnem brzojavu poslati le okrogle svote kot so spodaj navedene in še naprej do 10.000 kron.

Za take pošiljatve se naj nam pošilja le poštne Money Order in denar v gotovini, kajti privatnih čekov za brzojavne pošiljatve ni mogoče sprejemati.

SPODAJ OZNAČENIM CENAM JE TREBA PRIŠTETI ŠE $4.00 ZA BRZOJAVNE STROŠKE.

Naslov se mora jasno napisati in dodati; pošilja naj se brzojavno.

K: 100.00	$ 13.00	K: 600.00	$ 78.00
K: 200.00	26.00	K: 700.00	91.00
K: 300.00	39.00	K: 800.00	104.00
K: 400.00	52.00	K: 900.00	117.00
K: 500.00	65.00	K: 1000.00	129.00

TVRDKA FRANK SAKSER,
82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN REZERVE $100,000.00
Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.
Mi pošiljamo denar vaših prijateljev v staro domovino po najnižjih cenah.
Plačujemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.
Moderna, Konservativna in Napredna Institucija.

ŽRTVE.

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Nadaljevanje)

Šumno in hrupno je bilo zdaj življenje v Poljanah, in malokdo se je brigal za to, kar se je pripravljalo po tihem. Malokdo je mislil na to, da se veselje lahko hipoma izpremeni v žalost. Vsakdo je gledal le, da bi tem več dobička imel od društva, da bi tem več použil in popil zastonj — vse drugo je bilo ljudem postranska stvar. Za tragiko, kakršna je bila zavladala v Tomaževi hiši, pa ni imel že celo nihče ne razuma, ne srca . . .

Po tistem groznem nastopu ni govoril Tomaž več ne z ženo ne s hčerjo. In tudi drugih ljudi se je izogibal. Z nasprotniki ni maral priti v dotiko, ker je vedel, da bi ga pikali, s prijatelji ne, ker se je bal, da bi ga tolažili. Nič več ni hotel slišati o tem, nič več . . .! Saj so mu še vedno donele po ušesih Škrjančeve porogljive besede.

Kako nečuveno da trpi, to se je dalo posneti iz vsega njegovega vedenja in početja. Nobeno delo mu ni šlo več izpod rok. S kakim veseljem je izvršil včasi svoje rokodelstvo, kako ponosen je bil na to, kar je znal! Zdaj ga je bilo minilo vse, in prav videlo se mu je, kako se sili, kako nerad vztraja pri svojem poslu. Včasi je gojil neko posebno ljubezen do svojega orodja . . . Na vsak stružec, na vsah sveder je pazil z neko ganljivo skrbnostjo . . . Zdaj se mu ni smililo nič več, in včasi je kar sredi dela vrgel žago ali kaj drugega od sebe, vzel klobuk ter zbežal iz hiše . . .

Kadar njega ni bilo doma, sta izpregovorili mati in hči kako besedo med seboj. Sicer pa sta molčali tudi oni dve. Niti vzdihniti si nista upali, boječ se, da bi očeta še bolj ne vznemirili in razdražili. Bilo je kakor izumrlo v Tomaževi hiši, in vsi so imeli občutek, kakor bi bili jetniki, kakor bi bili ločeni od vsega sveta . . . A še tisto malo, kar sta govorili mati in hči v takem času ni bilo po tem da bi si bili olajšali svoje težave . . .

"Vidiš nesrečnica, kaj si storila!" s temi besedami je pretrgala navadno mati molk. Čutila je potrebo, da bi se maščevala za grenke ure, ki jih je morala prebiti. Manica pa na take besede ni odgovorila. Prenašala je po tihem bolečine, ki jo je povzročevalo to večno očitanje, in porabila je potem očetovo odsotnost samo v to, da se je spet enkrat prav od srca izjokala . . .

A neko tolažbo je imela . . . Navdajala jo je že dalj časa slutnja, da tega ne bo preživela, kar je je čakalo, in z neko razkošnostjo si je večkrat v duhu predstavljala, kako bo ležala tu sredi sobe z zaprtimi očmi in sklenjenimi rokami, kako jo bodo položili v krsto, katero ji naredi morda oče sam, kako je odneso tja proti cerkvi, kamor je včasi s tako gorečnostjo molit hodila, in kako jo naposled polože na pokopališču v tiho jamo . . . Oh, potem se bo morda smilila očetu in materi in materi in morda še komu, potem potoči morda še kdo kako solzo za njo! . . . Vsekakor pa bo konec njenih muk, konec njenega neznosnega trpljenja! . . .

Ničesar si ni bolj želela, nego da bi že umrla, in ta edina misel, da je čaka sladki mir, da se tam na pokopališču kmalu zgrne prst nad njo, jo je še vzdrževala . . .

A če so bili pri Tomaževih strašni že dnevi, so bile še mnogo strašnejše noči. Spanec se je le malokdaj usmilil teh nesrečnih ljudi. Neprenehoma se je čulo vzdihovanje, zdaj od ene, zdaj od druge strani. Mati in hči bi se bili morda pomirili; vdali bi se bili morda resignaciji, in morda bi bila otrplost legla na njijne ude, ko bi se ne bila pojavljala pri očetu vedno zopet s tako elementarno silo bolest ter razburjala vedno iz novega tudi njijnih živcev . . . Kar nenadoma je planil včasi iz postelje, divjal semintja, bežal ven, pa se zopet vrnil ter iznova begal po sobi gori in doli . . .

Nekoč pa — bila je lepa mesečna noč — je vstal, odpri skrinjo ter vzel iz nje citre . . . Igral je dobro na ta inštrument in v prejšnjih časih, ko niso bile zavladale še take razmere v hiši, je često, zlasti ob nedeljah, delal z igranjem kratek čas sebi, ženi in hčeri . . . Vedi ga Bog, kako mu je prišlo tisto noč na um, da se je usedel ter začel igrati . . . Žena in hči sta strme poslušali. Tako niso še nikdar pele strune pod njegovimi prsti! To ni bilo več zvenenje mrtvih žic; to je bil pristen odmev v neznosni boli tožečega srca! . . . V tihi, mirni noči je bila moč teh glasov še silnejša . . . Zdelo se je, kakor bi tožila in vzdihovala nevidna bitja . . .

Hkrati pa se zaihti Tomažu, a za njim obenem se razjokata na ves glas tudi mati in hči . . . Umeli so drug drugega! . . . Kdo ve, če bi ne bile imele te solze, ki so lile zdaj vsem trem iz oči, najblagodejnejšega vpliva in najboljših posledic... Kdo ve, če bi se ne bila ta srca, ki so zdaj skupaj iskala tolažbe v solzah, spet našla in se zbližala, ako bi ne bila preprečila tega ona čudovita bolestna trma Tomažava, ki ga ni pustila, da bi bil vso stvar nekoliko hladneje premotril, ki ga je silila na usoden način k temu, da je trpinčil venomer sam sebe in svoje, in ki je povzročila, da se ni mogel ločiti od svoje boli . . . Kakor bi ga bilo sram mehkejših čutov . . . kakor bi ne privoščil hčeri in ženi tolažbe, ki sta je iskali v solzah, izzvanih po njegovem igranju, je dvignil citre z obema rokama kvišku ter jih treščil ob vogel mize, da se je drobir razpršil na vse strani . . . — —

Še hujše je bilo, ko je bila prišla zima in so bile tako dolge noči . . .

Tomaža tudi mraz in sneg nista zadrževala, da bi ne bil uhajal iz hiše . . . A ker v snegu ni mogel daleč, si je krajšal čas s tem, da je kidal sneg in na vse strani delal pota. Vaščani se niso mogli dosti načuditi, ko so zjutraj vstajali in videli, da je sneg prekidan, in da so pota narejena. Mogoče, da se je hotel Tomaž na ta način utruditi, da bi potem lože zaspal. Proti jutru se je navadno povrnil v hišo ves spehan in potan, a tudi to mu večjidel ni prineslo zaželjenega miru. Včasi je zaspal za kratko uro, največkrat pa nič...

Tako je potekal pri Tomaževih v grozni, moreči enakomernosti čas, dokler se ni izpolnilo Škrjančevo prorokovanje in se ni začul v hiši otroški jok . . .

Tedaj pa je Tomaž pobegnil z doma . . .

XV.

Manica je bila že vstala, ko se je priplazil Tomaž nekega dne do domače hiše. Bilo ga je strašno videti. V obraz je bil zaraščen, lasje so mu bili zmršeni, in obleka je nerodno visela na njegovem izhujšanem životu. Stopil je bil že v vežo, a tu je začul otročji jok, ki je prihajal iz hiše . . . Neznansko se mu skremži obraz, a z desnico se prime za srčno stran, kakor bi hotel udušiti s tem to, kar je občutil ondi notri . . . In zopet stopi pod milo nebo . . .

"Moram si ohladiti dušo, moram!" je godrnjal med zobmi.

In napotil se je tak, kakršen je bil, proti Poljanam. Hotel je najprej do Dolfeta. A prišedši na njegov dom, je dobil samo očeta njegovega.

"Kje je oni, kje? . . ." vpraša. Glas se mu je tresel, da so se komaj razumele njegove besede, in zobje so mu šklepetali razburjenja.

"Kateri oni"? vpraša Kržišnik malomarno, a ustnice se mu zategnejo v porogljiv smehljaj.

"Tisti lopov . . . tisti sin tvoj! . . ."

"Lopov? . . . Zakaj lopov? . . . Saj veš, kakšne so ženske! . . ."

In še porogljiveje se je smejal. Tomaž pa bi bil v tem hipu ubil tega človeka, če bi bil imel kaj takega pri rokah, tako so ga razljutile njegove besede. Odmevalo je iz njih zasramovanje njegove hčere, obenem pa so mu obnovile staro rano, ki se mu itak nikdar ni bila popolnoma zacelila. Tomaž in Kržišnik sta imela nekaj vkup še izza mladih let. Bila sta nekdaj velika prijatelja. Tomaž je ljubil mlado, lepo deklico . . . Akoravno je bila ubožna, je imel popolnoma resne namene ž njo. Hotel jo je vzeti v zakon navzlic temu, da so se protivili njegovi starši, ki so hoteli, da bi si poiskal bogatejšo nevesto. Dekletce mu ni ugajalo samo zaradi svoje krasote, ampak tudi zaradi mnogih lepih čednosti. Kržišnik, kateremu je zaupal Tomaž kakor svojemu najboljšemu prijatelju vse, je vedel za njegovo ljubezen in vedel tudi, da je njegova ljubezen istinito goreča in globoka. Tomaž mu je večkrat pravil, kako neizmerno ljubi to dekle, in kako nesrečen bi bil, če bi ne postala njegova žena. A vse to Kržišnika ni odvrnilo, da bi se ne bil začel približevati Tomaževi izvoljenki, ki je bila poleg vseh svojih dobrih in lepih lastnosti vendarle slabotna ženska! . . . Kržišnik je bil lepši nego Tomaž: bil je razen tega sin premožnih starišev in znal ji je tudi vse drugače govoriti o ljubezni nego Tomaž. Kar niso izdale besede in obljube, so izdala darila in prevaril jo je. . . . Od tistih dob je Tomaž črtil, neodpustljivo črtil Kržišnika. Ono sovraštvo je bilo deloma tudi vzrok, da že z vsega početka ni hotel nič slišati o Dolfetovi snubitvi . . .

Tomaža so bile Kržišnikove besede zadele, tako, da se je kakor omamljen opotekel par korakov nazaj . . . Svojega srda bi si ne bil mogel ohladiti drugače, nego da bi bil udaril svojega nasprotnika, udaril tako, da bi bilo po njem. Prav besno hrepenenje ga je imelo, da bi bil pograbil stol ter ga mahnil po glavi. In vendar ni imel moči za to! . . . Kakor bi ga bil hipoma obvladal strah, zbeži iz hiše. Toda ni se vrnil domov. Srce mu ni dalo miru, vpilo mu je po maščevanju, in moral je še v župnišče, da tudi župniku pove svoje mnenje . . .

Dobil ga je doma. Ne da bi bil pozdravil, je začel:

"To je zdaj sad tistega hinavstva! . . . Vi in tista vaša društva so kriva, da je prišlo z mojo hčerjo tako! . . ."

Besede so mu odpovedale, in dve debeli solzi sta se mu utrnili po licih . . .

Župnik bi bil moral vedeti, da govori bolest iz Tomaža . . . Vsa njegova zunanjost mu je pričala, kako je nesrečen, in že iz njegovega nastopa bi bil moral posneti, da se je v njem nekaj izvršilo, da ni več normalen . . . Usmiljenje bi bil moral imeti ž njim, in dolžnost njegova je bila, da vlije hladila v njegove rane . . . da ga potolaži . . . Toda njegova strastna narav mu ni dopustila, da bi se bil povzpel do one plemenitosti, ki je znak pravega kristjanstva. Ozlovoljilo ga je bilo že to, da si je Tomaž upal govoriti tako ž njim, pozabil pa tudi še ni bil tistega, kako mu je nasprotoval in kako ga je nekdaj tožil radi razžaljenja časti. Maščevalnost se mu je vzbudila iznova, in brezsrčno je odgovoril:

"Ali naj vam jaz povem, kaj je krivo vaše nesreče, jaz? . . . Nihče drugi ni temu kriv, nego vi sami! . . . To ni sad hinavstva, to je sad liberalstva! . . . Ali vam nisem obetal, Tomaž, da vas zadene kazen božja? . . . Moje besede so se obistinile! . . . Da, kazen božja je to, kazen božja! . . . Kazen božja, ki zadene prej ali slej vsakega liberalca, vsakega brezverca! . . . Vi ste bili zmeraj eden najhujših in zato ste tudi eden prvih, ki ga je potipal prst božji! . . . Če oče ne drži na svete reči, ni nič čudnega, da se mu izgubi hči! . . . Zakaj se pa hčeri koga drugega ni pripetilo kaj takega, a-a? . . . Ali ni jasno, da je to kazen božja? . . ."

Župnik je govoril kričeče, da je Tomažu izpreletavala grozica hrbtenico . . .

Tomaž ni bil brezbožen. Nasprotno, imel je globoko versko prepričanje. Samo toliko samostojen je bil, da ni pritrdil vsemu, kar so proglašali drugi za pravo. Tudi župniku bi ne bil nasprotoval, če bi bil po njegovem prepričanju ravnal prav.

(Dalje sledi).

Mož z železno krono.

Spisal Ivo Šorli.

Solnce je bilo ravno odprlo svoje veliko, žarko oko tam daleč nad zeleno goro, in pod njegovim toplim, mehkim pogledom je trepetala vsa narava, ko sem stopal po ravni, beli cesti.

Odkod prihajam, nisem vedel. Tuintam sem ustavljal svoje sopotnike, mlade, zelo mlade ljudi kakor jaz sam, in jih izpraševal, odkod prihajamo, a bili so nevedni kakor jaz sam; starejši ljudje pa, ki so nas spremljali, trdili so eni to, eni ono, večinoma baš nasprotno... A kam gremo? I na to vprašanje skoraj toliko odgovor, kolikor odgovarjalcev... Ločil sem se od te družbe, ki ni zadovoljila moje radovednosti, in hodil rajši sam pa premišljeval o onih temnih vprašanjih: "Od kod?" "Kam?"...

Dospel sem slednjič do križpotja, kjer se je cepila dosedanja pot v tri ceste: eno na desno, eno na levo, eno pa sredi med obema. Zapazil sem, da sem od solnčnega vzhoda že čudovito zrastel, da nisem več ono malo bitje, ki se je jelo prvikrat ozirati okrog sebe in se vpraševati: "Odkod?" Kam?"... Zato se nisem nič ustrašil, ko me je na onem križpotju obsula cela topla različno oblečenih ljudi in silila v me. Bila jim je očevidno naloga, stati tam pa pričakovati potnikov, da jim pokažejo pravo pot... Uzrši me, pohitelo mi jih je kar deset do mene... Eden je imel pošten, odkritosrčen obraz, in zdelo se mi je, da ga je edino skrb za uboge popotovalce prignala le-sem, vsi drugi pa so bili videti potuhnjeni, hinavski, in polastil se me je občutek, da si služijo s svojo postrežljivostjo pravzaprav le kruha, dasi so mi venomer zatrjevali, da jim je le za uboge potnike... Eden me je rotil, naj se ne dam premotiti po gladkosti in belini leve ceste, ampak naj se obrnem na desno, strmo in trnjevo, pa mi zatrjeval, da se mi po trudu in znoju na tej poti odpre najdivnejši razgled, pa da me sprejme najsijajnejše gostoljubje, ako pa grem na levo, da mi preti konec lepe poti strašen zmaj, ki požre vsakega nesrečnika, ki se da preslepiti in izvoli levo cesto. "Pojdi, pojdi, norec, s svojimi srednjeveškimi zmaji, kdo ti dandanašnji še veruje vanje."

"Gospod, saj vendar ne boste tako neumni, da bi se praskali po teh strminah ves božji dan, ko vam smem zatrditi, da dospete zvečer mesto do onega "najsijajnejšega gostoljubja" do neke romanske beznice s starimi baburami, med tem ko ob lepi levi cesti kar mrgoli med svežim zelenjem belih, prijaznih gostilnic" . . .

"Ljubite li dekleta, gospod?" mi je pomežiknil s prekanjenim nasmehom drugi. Toda že ga je prekinil tretji, tega četrti, peti..., in jezno sem se otresel zoprnih prepirljivcev, ki so se že jeli zmerjati z najgršimi psovkami, pa se obrnil do onega, ki je stal na strani, do onega, na katerem mi je obviselo oko že prej s tihim spoštovanjem... Vesel mi je stopil nasproti in pogledal me tako dobrotno... "Kaj ne, prijatelj mladi, pravo pot bi radi? Naj vam svetujem, da na desno ali levo? Ni enega, ni drugega! Glejte jo, to srednjo pot! Te se držite! Ne bom vam je hvalil, a rečem vam, da sme brez srama po njej mož—poštenjak. Ona na desni gre skozi pustinje, kjer ni ne cvetja ne petja... kjer ni ne joka ne smeha... kjer je večen molk, mrtvaška tišina... In više in više gre... Človeška pljuča ne morejo prenašati onega tenkega zraka — navaden konec je strmoglavljenje v prepad.—Glejte pot na levo! Samo petje, samo cvetje, sam smeh... vino... ljubezen... dokler vam ne opeša telo, in tam kje sredi široke samotne ceste ne ugasne uboga lučka, vaša duša... A—ta srednja pot! Tja vas popelje sredo med ljudmi... Na desni bo umirala vdova, okrog nje bodo plakali nagi otročiči, na levi cesti plesali in vriskali bodo ženitovanski gostje... Na desnici vaši si bodeta stala sovražnika nasproti s smrtonosnim orožjem v roki, na levici vaši bo šepetal mladenič svoji ljubici prve prisege mlade ljubezni... Na desnici bo jokal na gnili slami poštenjak, na levi se bo valjal na svilenih blazinah slepar... In vi pojdete po sredi, a če vam ukaže srce, stopite med one otročiče ob mrtvi materi in pomagajte jim, in stopite med sovražnika in spravite ju, in približajte se sleparju in potegnite ga z blazin... A pridružite se tudi veselim in veselite se ž njimi, kadar vam veli srce..."

Zahvalil sem se in stopil že na srednjo pot, ko zagledam nenadoma pred seboj veliko ženo... Obraz njen nekam železen, trd, mrtev, roka, s katero se me je dotaknila, težka, mrzla, trda... "Kako se kličeš?"... I glas težek, mrzel, železen...

Trepetajoč sem ji povedal svoje ime.

Vzela si je izpod pazduhe debelo knjigo in začela listati po njej.

"Aha! tu si! Da, srednja pot... prav! Lahko greš dalje. Sicer je nazadnje precej vse eno, po kateri poti greš... To je le radi reda"... je zamrmrala.

"A kaj pomeni to, ako smem vprašati?" sem se drznil izpregovoriti.

(Konec prihodnjič).

Iz življenja cesarja Franc Jožefa I.

Cesar in kralj Franc Jožef I., vladar Avstroogrske monarhije, je umrl 21. novembra ob poludesetih zvečer. Rojen je bil 18. avgusta 1830, in 2. decembra, enajst dni po smrti, bi slavil šest in osemdesetletnico svojega cesarovanja, ker je bil kronan cesarjem 2. decembra 1848. Izven Ludovika XIV., vladarja Francije od leta 1643 do leta 1715, je vladal Franc Jožef I. najdlje — 68 let.

Franc Jožef I. je videl večjo spremembo človeških naprav in hitrejši razvoj civilizacije, kakor se je vršila v katerikoli dobi iste dolgosti kakor daleč zgodovina sega. Ko je zasedel prestol ni bilo nobene železnice v njegovem cesarstvu; danes se vozijo Avstrijci na vse kraje z železnico na hlap in eleketriko, z avtomobili in tudi zrakoplovi so v rabi.

Stari vladar je bil skoro do zadnjih let precej trden in še tik pred vojsko je plezal strme alpske skale za divjimi kozami. Bil je strasten hribolazec in lovec in ta šport je vplival blagodejno na njegovo zdravje.

O Franc Jožefu se je mnogo govorilo in pisalo. On je povzročil več stvari, katere ne more človek odobravati; krivec je on te strašne vojne, bridke smrti stotisočev mladih mož, tuge in solz zapuščenih in osirotelih. Vendar, priznati moramo, da je živelo le malo monarhov, ki je vživalo tak svetovni rešpekt kot Franc Jožef I. Vladati, biti gospodar skozi osem in šestdeset let čez več nego ducat nasprotnih si narodov, je dejanje, ki je vredno občudovanja.

Franc Jožef, je bil stoičen; posebni dogodki niso imeli manj nobenih vplivov. Veselja ali žalosti ali posebne vnetosti ni nikdar kazal ob veselih in tragičnih dogodkih, ki so bili v njegovem vladanju tako obilni. Isti, ki so prišli z njim v dotiko, so tu in tam spustili v javnost marsikaj o življenju cesarja. On je veroval v božansko moč vladarjev in nikdo ni imel pravice kritizirati njegovih dejanj. Cesarskih poslov ni zaupal nikomur, monarhijo je vodil precej absolutno v bolezni in zdravju, v solnčnih dneh in v dneh viharjev. Bil je mož, ki je imel vse zaupanje le v samega sebe. Vsaj prva polovica njegove vlade je bila precej absolutna.

Malo je mož in očetov, katere bi doletelo toliko žalostnih dogodkov, kot jih je doživel Franc Jožef I. Njegovo ženo, Elizabeto, je zaklal italijanski anarhist. Njegov edini sin in prestolonaslednik Rudolf, je bil vbit s šampanjsko steklenico. Njegov brat, meksikanski cesar Maksimilijan, je bil od upornikov ustreljen. Njegov vnuk, nadvojvoda Salvator, je odložil dostojanstvo, potoval z izvoljenko v Ameriko in najbrže na morju našel smrt. Njegova svakinja, vojvodinja d' Aleneoux je zgorela v pariškem gledišču. Druga svakinja Karlota, je znorela vsled vsmrčenja njenega moža, Maksimilijana. Njegov prestolonaslednik, nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova žena sta bila ustreljena meseca junija 1914 v Sarajevu. To so bile bridke novice; vendar govorica je, da Franc Jožef ni nikdar prelil solze radi teh dogodkov, ni nikdar kazal žalosti.

V njegovem privatnem življenju se ni cesar obnašal posebno vzgledno in tudi ne vzgledno za svoje naslednike. S svojo ženo ra-

njko cesarico Elizabeto ni
v miru in zakonskem veselju.
je priležnico skozi štirideset
katero je po smrti svoje žene
no obiskoval skoro vsaki da
je bil le v prestolici.

Kar se tiče političnih m
Franc Jožefa, so se jako o
tekom let. Leta 1848 je začel
dati kot autokrat. Skozi ve
je skušal vzeti svojim podan
še isto malo političnih prav
svobodščin, ki so jih vživali.
rabljal je srdita vojaška sred
da bi zatrl duh svobode in k
val one, ki se niso klanjali n
vim ukazom, njegovi volji.
znejših letih je pa postal
ši; dal je ljudstvu, parlamen
svojim ministrom več pravic
zadnja letá je bil precej ra
ren v podeljevanju političnih
bodščin, posebno Madžarom,
vani, posebno ogrski Slovaki,
sini in Jugoslovani mu nismo
žni nobene hvale, ker nam
dovolilo nobenih ugodnosti,
nih pravic, nobene enakopr
sti. Še tisto, kar nam je il
nam ni dalo. Kriv pa ni tega
sam, krivi so tudi naši vodje,
je kot na primer bivši Jo
Schusterschitz, sedanji de
glavar Ivan Šušteršič.

Mesto Dunaj se ima Fran
žefu mnogo zahvaliti, ker za
šavo, razvoj in napredek p
lice je cesar mnogo storil. K
krasote in veličastva stavben
tiče, tekmuje Dunaj povsem
rizom in Berlinom. Pri na
vlade Franc Jožefa je bil D
staroveško mesto, skoro isto
kot v srednjem veku. Dun
štel pred sto leti en četrt mi
prebivalstva in je zavzemal
in dvajset štirijaških milj. Pri
njem ljudskem štetju je imel
naj nad dva miljona ljudi in
zema nad sedemdeset štirij
milj. Franc Jožef se je osebno
gal za napredek Dunaja, in
gel je tudi lep uspeh.

Naslednik Franc Jožefa je
vojvoda Karol Franc Jožef.
je 29 let. Gotovo je, da nim
kušenj starega monarha, ki b
le v teh kritičnih časih za Av
jo tako potrebne. Nemčija bo
brže vporabila ugodno prilik
bi v korist in ne v škodo.

Dunajska vlada je ena na
malnejših in staroveških v E
pi. Po uradnem naznanilu se
čne z mnogimi čudnimi pras
mi preparacijami trupla za
greb. Zdravniki izrežejo sre
trupla vsakega Habsburžana
koj po smrti. Vzrok za to n
ne ve, pozabljeno je kakošna
nost zahteva to delo. Srce se
pečati v srebrno vazo, katero
vijo v malo zidno vdolbino v
cerkve avguštinskih menihov
stoji blizu imperijalne palač
sredi mesta Dunaj. Cerkev je
zgrajena leta 1333, je grda,
menita je pa radi njenega pev
ga zbora, ki se prišteva med
boljše na svetu. Dovoljenje
vstop v ta pevski zbor je naj
ja čast, katero zamore doseči
cesarskega godbenega in pev
ga konzervatorija. V tej ce
mašujejo tudi dvorni kaplan
kleti stoji 56 vaz, spravljeni
pa le 55 src Habsburžanov. V
vazi je srce neke grofice, ki j
la posebno vdana cesarici M
Tereziji, katera je odločila, da
bo grofičino srce tudi po s
grofice poleg nje. Srce Marije
rezije je v največji vazi. Vse
merne naravne zahteve, vsa p
ljivost, vsa pohotnost, vse hr
nenje in prizadevanje, ki je bi
srcu te slavne in velike cesa
je do danes gotovo izpuhtelo
strastno srce je danes najbr
kupček prahu.

Kosti cesarske rodbine avs
ske počivajo v kleti kapucin
cerkve, ki je stara že kakega
tisočletja. Cerkev je lepša kot
avguštinskih menihov, kjer p
vajo srca. Tudi klet je bolj
jazna, svetla in čedna. Cesa
sarkofagi, katerih je 133 so v
stah, brez vpoštevanja kro
gije; generacije petnajstega
šestnajstega stoletja so zmeš
z generacijo devetnajstega st
ja. Rakve so priproste, tako bo
di priprosta rakev cesarja F
Jožefa I., ki je zahtvaal pri
sto hrastovo rakev, katera se
loži potem v kovinski sarko
Na sarkofagih je ploščica, ki
ime, dan rojstva in dan smrt
mrlega; njih posmrtni naslov
pa izpuščen, in isti, ki so zna
zgodovino Habsburžanov, la
vganejo kam so nekateri njih

VSAK navdušen član za Slove
Narodno Podporno Jed
se naroči na "Prosvete".